

MINDER BEDRIJVEN, GELIJKE PRODUCTIE, MEER WERKNEMERS*Martien Voskuilen*

Het totaal aantal land- en tuinbouwbedrijven daalde tussen 2000 en 2001 met 4,8% tot net iets onder de 93.000 bedrijven (tabel 1). Dat betekent ten opzichte van de tweede helft van de jaren negentig een verdergaande versnelling in de terugloop van het aantal bedrijven. Tussen 2000 en 2001 was het verloop het grootst in de intensieve veehouderij en bij de gecombineerde bedrijven, maar ook in andere sectoren was de vermindering aanzienlijk. Slechte bedrijfsresultaten, toenemende kosten en administratieve lasten in verband met de mestwetgeving, maar ook gunstige economische omstandigheden buiten de landbouw zijn waarschijnlijk voor veel varkenshouders de aanleiding geweest het bedrijf te beëindigen, en verklaren mede de grote belangstelling voor de Regeling beëindiging veehouderijtakken. Neemt het totaal aantal bedrijven af, het aantal grootschalige bedrijven (>150 Nederlandse grootte-eenheden (nge)) stijgt. Met 12% van het aantal bedrijven, realiseren die bedrijven 43% van de productie (zie het voorgaande artikel). De hoogconjunctuur met veel vraag naar grond voor 'rode' bestemmingen en hoge grondprijzen heeft verder geleid tot een vrij sterke afname van het areaal cultuurgrond in 2000-2001. Aan de forse stijgingen van de grondprijzen is echter in 2001 een eind gekomen.

Tabel 1 Ontwikkeling van het aantal land- en tuinbouwbedrijven naar bedrijfstype

Bedrijfstype	Verandering in % per jaar a)				Aantal bedrijven 2001
	1994-96	1996-98	1998-00	2000-01	
Alle land- en tuinbouwbedrijven	-2,4	-2,7	-3,5	-4,8	92.783
Glastuinbouw en champignon	-3,3	-3,6	-4,2	-7,2	7.830
Opengrondstuinbouw	-2,8	-1,9	-3,7	-6,2	9.671
Akkerbouw	0,2	-1,4	-1,9	-5,1	12.895
Melkvee	-3,2	-3,4	-4,6	-4,2	25.560
Overige graasdier	-1,4	-3,2	0,9	1,5	19.526
Intensieve veehouderij	-3,1	-2,1	-6,1	-9,5	8.809
Gecombineerd	-3,3	-1,7	-6,7	-10,7	8.492

a) Bij de bepaling van de mutaties per type zijn binnen de verschillende tijdvakken constante nge-normen gehanteerd.
Bron: CBS-Landbouwtelling, bewerking LEI.

Productiecapaciteit licht gedaald

De sterke daling van het aantal bedrijven heeft nauwelijks geleid tot een kleinere productiecapaciteit (gemeten in nge). Deze daalde over de totale land- en tuinbouw gemeten tussen 2000 en 2001 slechts met 0,3% (tabel 2). De inspanningen van de overheid om het mestoverschot te verlagen hebben bijgedragen aan de daling van de productiecapaciteit van de intensieve veehouderij. De verminderde productiecapaciteit van de akkerbouw is veroorzaakt door de afname van het areaal aardappelen. In de loop van de tijd is het aandeel van de veehouderij in de totale productiecapaciteit teruggelopen. De plantaardige productie maakte in 2001 bijna de helft uit van het totaal.

Tabel 2 Ontwikkeling productiecapaciteit a) van de land- en tuinbouw naar sector

Bedrijfstype	Verandering in % per jaar a)				Verdeling nge (%)	
	1994-96	1996-98	1998-00	2000-01	1994	2001
Land- en tuinbouw, totaal	-0,6	0,1	-0,5	-0,3	100	100
glastuinbouw b)	-0,7	-0,9	1,8	0,8	21	26
tuinbouw open grond	-0,4	5,1	2,4	0,0	13	12
akkerbouw	2,3	1,0	0,1	-3,7	12	12
graasdierhouderij c)	-1,1	-1,3	-2,6	1,9	42	38
intensieve veehouderij	-1,4	-1,1	-1,6	-5,8	12	13

a) Binnen de verschillende tijdvakken zijn constante nge-normen gehanteerd; b) Inclusief champignon-teelt, witloftrek en bloembollenbroei; c) Inclusief voedergewassen en gras.
Bron: CBS-Landbouwtelling, bewerking LEI.

Meer werknemers

Het aantal arbeidskrachten in de land- en tuinbouw is tussen 1994 en 2001 met 0,7% per jaar gedaald (tabel 3). Vooral de afname van het aantal gezinsarbeidskrachten was sterk (-35.000). Daar stond juist een toename tegenover van het aantal niet-gezinsarbeidskrachten (+22.000). Deze laatste groep levert intussen 36% van de

totale arbeidsbehoefte in de land- en tuinbouw. Voor het grootste deel (76%) ligt die behoefte in de tuinbouw, en dan vooral op de grotere bedrijven. Op akkerbouw- en veehouderijbedrijven wordt het werk nog steeds hoofdzakelijk verricht door het ondernemersgezin.

Tabel 3 Aantal arbeidskrachten (x 1.000) in de land- en tuinbouw in 1994 en 2001

	1994	2001	Verandering in % per jaar
Totaal aantal arbeidskrachten	282	269	-0,7
uit gezin agrariër	221	186	-2,4
niet uit gezin a)	61	83	4,5

a) Exclusief de niet-regelmatig en tijdelijk werkzame niet-gezinsarbeidskrachten.
Bron: CBS-Landbouwtelling, bewerking LEI.

Meer informatie:

PR 1.02: *Landbouw-Economisch Bericht 2002*.